

Kartlegging av barnevernstjenestens arbeid med gjenforening av barn og foreldre etter omsorgsovertakelse 2022

«Det kan se tidkrevende ut i første omgang, men vi sparer oss mye tid utover. Vi har hatt mange utilsiktede flyttinger, vi håper at Omsorgspakken vil forebygge dette. Vi opplever at vi blir sterkere.»

Ansatt i barneverntjenesten

Forord

Statsforvalteren har et ansvar for å bidra til å sikre at kommunene jobber strukturert med gjenforening av barn og foreldre etter en omsorgsovertakelse. Dette er andre gang Statsforvalteren får i oppdrag av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet å kartlegge barnevernstjenestenes arbeid med gjenforeningsmålsetningen. I 2021 ga dette oppdraget en god innsikt i barnevernstjenestens arbeid med å følge opp foreldre etter omsorgsovertakelse som ga oss en mulighet til å bidra i videre utvikling på feltet.

Denne gangen var det 100% deltakelse i surveyen. Det gir et veldig godt grunnlag for å kunne vurdere svakheter og styrker ved dette arbeidet i Trøndelag. Vi vil takke alle barnevernstjenestene for at de prioriterte dette i sin travle arbeidshverdag, og en spesiell takk til de tre barnevernstjenestene som i tillegg delte sine erfaringer i intervju. Vi vil også takke Fosterhjemsnettverket i Trøndelag som har gitt innspill til surveyen.

Årets kartlegging har vist oss nye sårbare områder og suksessfaktorer innenfor gjenforeningsarbeidet. Dette gir et godt utgangspunkt for å fortsette å jobbe med utviklingsarbeid av gjenforeningsarbeidet i Trøndelag.

Det er fortsatt en vei å gå før man når målsetningen om en barnevernspraksis som ivaretar gjenforeningsmålsetningen godt nok. Samtidig viser kartleggingen at det er mye positivt å bygge på, og at det foregår mye godt arbeid i Trøndelag. Det er viktig å holde fokuset oppe, og synliggjøre mulighetene og utfordringene som eksisterer under eksisterende rammebetingelser. Det håper vi denne rapporten vil være et bidrag til.

Vi ser fram til å samarbeide med både Bufdir og barnevernstjenestene i Trøndelag i det videre arbeidet på dette området.

24. januar 2023

Marita R. Ugseth
underdirektør, seksjon barnevern
Statsforvalteren i Trøndelag

Hanne E. Sørli
seniorrådgiver, seksjon barnevern
Statsforvalteren i Trøndelag

Tittel : Kartlegging av barnevernstjenestenes arbeid med gjenforening av foreldre og barn etter omsorgsovertakelse.

Dato : 24.01.2021

Forfatter : Hanne Elisabeth Sørлие,
seniorrådgiver, seksjon barnevern, Statsforvalteren i Trøndelag

Utgiver : Statsforvalteren i Trøndelag

Antall sider : 21

Ansv. sign : Marita Beate Rendal Ugseth

Sammendrag : Kartleggingen av barnevernstjenestens arbeid med gjenforeningsmålsetningen har vært gjennomført med bakgrunn i oppdrag fra Bufdir. Et tilsvarende oppdrag ble gitt i 2021. Bufdir ønsket å få oppdatert kunnskap om hvordan barnevernstjenestene ivaretar plikten til å legge til rette for gjenforening

Rapporten beskriver et tilstandsbilde av dette arbeidet i Trøndelag. Statsforvalteren har innhentet informasjon om barneverntjenestens arbeid gjennom digital spørreundersøkelse og kvalitative intervju med ansatte i barnevernstjenesten.

Kartleggingen viser at det både er sårbarheter og at det pågår mye godt arbeid fra barnverntjenesten på dette feltet. Det er flere barnevernstjenester som har utarbeidet skriftlige rutiner på området, særlig når det gjelder vurdering av omfang og kvalitet av samvær. Noen har også utarbeidet en egen mal for vurdering av samvær. Det er imidlertid kun én barnevernstjeneste som har skriftlige rutiner for jevnlig vurdering av gjenforeningsmålsetningen. Det er noen barnevernstjenester som oppgir at de kun delvis er kjent med kriteriene for å forlate gjenforeningsmålsetningen.

Barnevernstjenesten erfarer at det er flere barn som har mer samvær enn hva barneverntjenesten vurderer at barnet egentlig tåler. På grunn av manglende ressurser, og erfaring med å komme til kort i retten, så er det fare for at barnevernstjenesten unngår å fremme sak om å redusere samvær.

Begrunnelsen for å gå bort fra gjenforeningsmålsetningen kan være vurdering om at barnet ikke tåler det høye omfanget samvær som tilkjennes når det er mål om gjenforening. Dette kan føre til at det blir hva barnet tåler av samvær, og ikke foreldrenes endringspotensiale som blir avgjørende. Dette blir trukket fram som problematisk ut fra at muligheten for gjenforening kan øke når barnet blir eldre. Flere hadde erfaring med at barnets behov for kontakt med foreldrene og dets robusthet endret seg når det ble eldre.

Når det gjelder hva som oppleves som hovedutfordringer med å ivareta plikten til å følge opp foreldre og legge til rette for gjenforening, så handler det i hovedsak om tre områder; forhold ved foreldrene, relasjonen mellom barnevernstjenesten og foreldrene og mangel på ressurser innad i barnevernstjenesten.

Det er ikke alle barnevernstjenestene som opplever å ha tilgjengelige tiltak for oppfølging av foreldre. Dette gjelder både interne og eksterne tiltak. Dette handler både om at tjenesten taper kompetanse på grunn av turnover, at tiltaksporteføljen er lite utviklet på dette området og geografisk beliggenhet. Det er også lite utstrakt samarbeid med tjenester for voksne. Nesten alle barnevernstjenestene har tatt i bruk eller er i ferd med å ta i bruk Omsorgspakken som grunnlag for oppfølging av foreldre, barn og fosterforeldre. Omsorgspakken beskrives til å være et godt verktøy i gjenforeningsarbeidet, men er først og fremst egnet til nye plasseringer. Det er mange som tar til orde for at det er helt sentralt at fosterforeldre blir kjent med gjenforeningsmålsetningen og at de åpner for samarbeid med foreldre. Det å lytte til foreldre og barn, og tørre å prøve ut nye samværsformer, beskriver en annen barnevernstjeneste som viktig. Flere barnevernstjenester har fått positive erfaringer med 2-baseløsninger, der barnet bor delt mellom foreldrehjemmet og fosterhjemmet. Her ligger det utfordringer i regler og lovverk, som det bør ses nærmere på.

Det er et fåtall tjenester som benytter familieråd i dette arbeidet, men noen fremhever familieråd som et godt verktøy for å finne gode alternativer for samvær og aktiviteter med andre i familien som ellers har en begrenset rolle, og for å bevare familiebånd.

En helt klar suksessfaktor som trekkes fram er at gjenforeningsarbeidet anses som et prioritert område i kommunen. Nok ressurser til oppfølging gir mere robuste fosterhjem og ansatte, som er helt nødvendig for å sikre god omsorg barna det er tatt omsorgen for. En annen suksessfaktor er at læringsnettverkene lykkes med å samarbeide om dette arbeidet, både om opplæring, veiledning og tiltak.

Statsforvalteren vurderer at det fortsatt er variasjoner i fylket og mellom kommunene innenfor denne delen av barneverntjenestens arbeid. Mens enkelte langt på vei har lyktes med å utarbeide nye rutiner og satt dette arbeidet i system, har andre barnevernstjenester lengre vei å gå før de har en forsvarlig praksis på dette området. På bakgrunn av dette vurderer Statsforvalteren at det fortsatt er nødvendig å jobbe med utvikling og forbedring for å bidra til systematisk og godt arbeid med barnets familiebånd. Dette vil både omfatte de sakene der gjenforening er mulig, og i saker der gjenforening ikke er mulig eller forsvarlig.

Innhold

Forord	2
1 Gjenforeningsmålsetningen og Statsforvalterens ansvar	6
1.3. Om kartleggingsoppdraget 2022.....	8
2 Fremgangsmåte.....	8
3. Resultat	9
3.1. Arbeid med gjenforeningsmålsetningen	9
3.2. Oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelse, og tilgjengelige tiltak som har som mål å bedre omsorgsevnen til foreldre.....	12
3.3. Samvær.....	13
3.4. Tilbakeføring	15
3.5. Bevaring av familieband	16
3.6. Barnets medvirkning og hensynet til barnets beste.....	17
3.7. Hovedutfordringer i gjenforeningsarbeidet.....	17
3.8. Suksessfaktorer i gjenforeningsarbeidet.....	19
4. Statsforvalterens vurdering av tjenestenes arbeid med gjenforeningsmålsetningen.....	20
5. Statsforvalterens iverksatte tiltak for å bidra til at kommunene jobber strukturert med gjenforeningsarbeidet.....	21

1 Gjenforeningsmålsetningen og Statsforvalterens ansvar

1.1. Innledning

Det er et grunnleggende prinsipp i barnevernloven at en omsorgsovertakelse ikke skal vare lenger enn nødvendig, noe som også følger av Den europeiske menneskerettskonvensjonen. Høyesterett har i en dom fra 2020, og med henvisning til praksis i EMD, fremhevet at hvis myndighetene overtar omsorgen for et barn, påligger det dem en positiv plikt til å sette inn tiltak for å tilrettelegge for gjenforening så snart det med rimelighet lar seg gjøre. Ikke minst må det vurderes om mindre inngripende tiltak kan være tilstrekkelig

Det er barnevernslovens § 8-3 (tidligere §4-16) som regulerer barnevernstjenestens plikt til å følge opp barn og foreldre etter vedtak om omsorgsovertakelse:

Barnevernstjenesten skal følge opp barnet etter at vedtak om omsorgsovertakelse er iverksatt. Barnevernstjenesten skal følge med på hvordan barnet utvikler seg, og om det får forsvarlig omsorg.

Barnevernstjenesten skal også følge opp foreldrene etter at vedtak om omsorgsovertakelse er iverksatt. Barnevernstjenesten skal følge med på foreldrenes situasjon og utvikling, og den skal kort tid etter omsorgsovertakelsen kontakte foreldrene og gi dem tilbud om veiledning og oppfølging. Dersom foreldrene ønsker det, skal barnevernstjenesten som en del av oppfølgingen formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser.

Dersom hensynet til barnet ikke taler mot det, skal barnevernstjenesten legge til rette for at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet, jf. § 5-7. Barnevernstjenesten skal systematisk og regelmessig vurdere om det er nødvendig å endre tiltaket, eller om vedtak om omsorgsovertakelse kan oppheves.

Så snart som mulig etter at barneverns- og helsenemnda har truffet vedtak om omsorgsovertakelse, skal barnevernstjenesten utarbeide en plan for barnets omsorgssituasjon og oppfølgingen av barnet og foreldrene. Planen skal blant annet beskrive barnets behov og eventuell oppfølging som kan bidra til at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet. Planen skal endres dersom barnets behov tilsier det.

Ovennevnte lovbestemmelse pålegger barnevernstjenesten å arbeide for at foreldre og barn skal gjenforenes dersom hensynet til barnet ikke taler imot det. Det betyr at barnets beste alltid skal veie tyngst i vurderingene om tilbakeføring.

Å veilede og støtte foreldre etter en omsorgsovertakelse vil kunne øke sannsynligheten for gjenforening, samtidig som denne presiseringen krever målrettet arbeid for å tilbakeføre barna til foreldrene. Å tilrettelegge for hyppige og kvalitativt gode samvær mellom barn og foreldre er ett tiltak høyesterett har foreslått i sine føringer overfor barneverntjenesten (Barne- og familiedepartementet, 2020). Det stilles krav både til samværenes hyppighet og kvalitet. Gjenforeningsmålsettingen kan på visse vilkår oppgis. Selv når gjenforening ikke er mulig, har det en egenverdi å bevare familiebånd dersom dette ikke er til skade for barnet. Alle beslutninger om samvær må bygge på konkrete vurderinger. Barns medvirkning og barnets beste som et grunnleggende hensyn skal ivaretas i dette arbeidet.

Statsforvalterens ansvar på dette området er beskrevet i Tildelingsbrev for 2022. Her fremgår det at Statsforvalteren skal bidra til å sikre at kommunene jobber strukturert med gjenforening av barn og foreldre etter en omsorgsovertakelse, herunder sikre at det gjøres grundige vurderinger når målsetningen om gjenforeningen forlates.

1.2. Statsforvalterens kartleggingsoppdrag om barnevernstjenestenes oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelse i 2021

Statsforvalteren hadde et tilsvarende oppdrag i 2021, med hovedfokus på oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelse. Kartleggingen viste at det var store variasjoner over hvordan barnevernstjenesten fulgte opp dette. Noen barnevernstjenester jobbet systematisk med oppfølgingen av foreldre, mens andre så dette arbeidet som utfordrende å prioritere av hensyn til manglende ressurser. Flere barnevernstjenester var i prosess med å lage rutiner for dette arbeidet. Kartleggingen bidro til å synliggjøre både utfordringer og god praksis i oppfølgingsarbeidet. Statsforvalteren vurderte at det var et stort utviklingspotensial i arbeidet med å følge opp foreldre etter omsorgsovertakelse i Trøndelag. Det ble presisert at det var det viktig å tydeliggjøre barnevernstjenestens ansvar med gjenforeningsmålsettingen, og at barnevernstjenestene hadde gode nok rammer til å klare å prioritere arbeidet. Kartleggingen viste også at det økte samværsomfanget som følge av ny rettspraksis, var ressurskrevende for barnevernstjenestene å følge opp, og at det er nødvendig at fosterhjem som rekrutteres har geografisk nærhet til foreldrene. I tillegg kom det fram at det er et betydelig mulighetsrom i samarbeidet mellom barnevernstjenesten og Familievernkontoret, og at dette samarbeidet med fordel kan formaliseres.

Selv om kartleggingen viste at det var flere utfordringer i arbeidet med oppfølging av foreldre, ble det også klart at det foregår mye godt arbeid i Trøndelag. I 2020, basert på finansieringsmidler fra Bufdir, ble det etablert et eget Fosterhjemsnettverk på tvers av

læringsnettverkene. Her ble det blant annet utviklet et pakkeforløp «Omsorgspakken»¹ som var i ferd med å implementeres og prøves ut i barnevernstjenestene i Trøndelag. Statsforvalteren vurderte dette som et viktig bidrag i utviklingsarbeidet med gjenforeningsmålsetningen.

1.3. Om kartleggingsoppdraget 2022

Basert på Tildelingsbrev for 2022 og fjorårets kartlegging ønsker Bufdir oppdatert kunnskap om hvordan barnevernstjenesten ivaretar plikten til å legge til rette for gjenforening. Oppdraget er tredelt:

1) Statsforvalteren skal innhente svar fra barnevernstjenestene på følgende spørsmål:

- Har tjenesten rutiner som sikrer at det foretas jevnlig vurderinger om det er grunnlag for å tilbakeføre barnet eller forlate gjenforeningsmålsetningen?
- Har tjenesten rutiner og tiltak som sikrer at foreldre følges opp med tiltak som har som mål å bedre omsorgsevnen til foreldre?
- Har tjenestene rutiner som sikrer at det foretas jevnlig vurderinger av samværenes hyppighet og kvalitet?
- Hvordan ivaretas barns medvirkning og hensynet til barnets beste i gjenforeningsarbeidet?
- Hva oppleves eventuelt som hovedutfordringen(e) med å ivareta plikten til å følge opp foreldre og legge til rette for gjenforening?

2) Statsforvalteren skal gi en oppdatert overordnet vurdering av tjenestenes arbeid med gjenforeningsmålsetningen i det enkelte embete.

3) Statsforvalteren skal informere om Statsforvalteren har iverksatt særskilte tiltak for å bidra til at kommunene jobber strukturert med gjenforeningsarbeidet.

2 Fremgangsmåte

Kartleggingen er gjennomført digitalt ved en survey basert på spørsmålene i kartleggingsoppdraget fra Bufdir, og ved kvalitative intervju.

I surveyen er det supplert med noen spørsmål som en oppfølging fra resultatene i kartleggingen i 2021. Surveyen ble sendt ut til alle barnevernstjenestene i Trøndelag, og hadde

---

¹ «Omsorgspakken» er en veiviser til systematisk oppfølging av barn, foreldre og fosterforeldre etter omsorgsovertakelse. [211208-Veileder-Omsorgspakken.pdf \(ks.no\)](https://www.bufdir.no/211208-Veileder-Omsorgspakken.pdf)

en svarprosent på 100%. Et av svarene representerer fire barnevernstjenester. Dette gjelder Trondheim som har en egen by-omfattende enhet som følger opp omsorgssaker. Det er slik til sammen 18 svar. Den høye svarprosenten hadde trolig utgangspunkt i at man oppga hvilken barnevernstjeneste man tilhørte. Dette muliggjorde at Statsforvalteren kunne følge opp med påminnelse direkte til de som ikke hadde svart.

Intervjuene har hatt som målsetning å få fram beskrivelser av hvordan barnevernstjenesten forstår og jobber med gjenforeningsmålsetningen. På denne måten blir det også mulig å finne eksempler både på god praksis og utfordringer ved dette arbeidet.

Rekrutteringsprosessen startet ved at et utvalg av barnevernstjenestene i Trøndelag ble invitert til å delta. Utvalgsriteriet var barnevernstjenester som hadde erfaring med å gjøre vurderinger om å forlate gjenforeningsmålsetningen, og /eller erfaring med å jobbe systematisk mot en tilbakeføring. Et annet kriterie var at den som skulle intervjues jobbet direkte med oppfølgingsarbeid etter omsorgsovertakelse. På denne måten håpet vi å få fram beskrivelser av praksis med å vurdere selve gjenforeningsmålsetningen, praksis med å jobbe mot gjenforening og praksis når gjenforening ikke er vurdert som mulig.

Tre barnevernstjenester meldte seg. Det er gjennomført tre kvalitative intervju med til sammen 5 ansatte i barnevernet, hvorav to av disse var gruppeintervju. Intervjuene ble gjennomført digitalt og varte fra en til en og en halv time. Intervjuene var semistrukturerte, med noen få hovedspørsmål som informantene kunne reflektere rundt.

Selv om informantene som ble intervjuet ble forsikret om at informasjonen de ga i intervjuene ville anonymiseres, kan det være en viss fare for at resultatene kan fremstå som mer positive enn hva realiteten er. I kartleggingen gjennomført i 2021 uttalte en av informantene flere ganger i løpet av intervjuet at det var utfordrende å fortelle om hvordan realiteten er, når praksisen ikke er der den burde være i henhold til lovkrav. Informanten erfarte at det da kunne være mer fristende å beskrive virkeligheten slik man ønsket at den skulle være. Selv om Statsforvalteren opplever å ha et godt samarbeid og dialog med barnevernstjenestene i Trøndelag generelt sett, så er det viktig å ta i betraktning at Statsforvalterens rolle som tilsyns- og kontrollmyndighet kan ha påvirkning på svarene. Dette er særlig relevant for svarene i surveyen, der man ble bedt om å oppgi hvilken barnevernstjeneste de representerte.

3. Resultat

3.1. Arbeid med gjenforeningsmålsetningen

Det er kun én barnevernstjeneste som oppgir å ha skriftlige rutiner som sikrer at det foretas jevnlig vurderinger på om det er grunnlag for å tilbakeføre barnet eller forlate gjenforeningsmålsetningen. Minimum en gang i året lages det et eget notat i journalen hvor vurdering om gjenforeningsmålsetningen er skriftliggjort.

Ni barnevernstjenester har rutiner som ikke er skriftlige. Her oppgir de fleste at gjenforeningsmålsetningen er gjenstand for drøfting i teammøter og at det er et sentralt tema i dialogen med barn, fosterforeldre og foreldre sammen med spørsmålet om samvær.

Åtte barnevernstjenester har ikke rutiner som sikrer at det foretas jevnlige vurderinger. Her oppgir flere at de jobber med å lage rutiner på dette.

Det kommer fram at det er helst i nyere plasseringer det gjøres systematiske vurderinger om gjenforeningsmålsetningen. Etter dommene i EMD og avgjørelsen i Høyesterett, opplever de fleste barnevernstjenesten en økning i krav fra foreldrene om økt samvær eller tilbakeføring. For barna som har bodd lenge borte er det mange barnevernstjenester som vurderer gjenforeningsmålsetningen først når et slikt krav kommer.

13 barnevernstjenester sier de er kjent med vilkårene for å forlate gjenforeningsmålsetningen, fem sier de kun er delvis kjent med vilkårene.

10 barnevernstjenester har erfaring med beslutning om å forlate gjenforeningsmålsetningen.

Når barnevernstjenesten fremmer sak om omsorgsovertakelse, har det i de fleste tilfeller vært jobbet lenge med familien og mange tiltak har vært prøvd uten effekt. Kriterier for å forlate gjenforeningen har enten å gjøre med forhold hos foreldrene eller at barnet har behov for beskyttelse, for eksempel der det har vært massiv vold og overgrep. En barnevernstjeneste sier at det er helst når de ser at barnet ikke tåler det omfanget samvær som det legges opp til med gjenforeningsmålsetningen, at man vurderer å gå bort fra den. Barnevernstjenestene har nå over en tid erfart at rettsapparatet fastsetter økt samvær mellom barn og foreldre. Noen barnevernstjenester har opplevd en stor utfordring i at barnets beste har blitt, og fortsatt til dels blir, vurdert ulikt av rettsapparatet og barnevernstjenesten når det gjelder samvær. Dette er en utfordring.

Gjenforeningsmålsetningen forutsetter mye samvær. Vi burde vært tøffere på å argumentere for mindre samvær i flere saker. Vi må stå på for disse ungene.

Det er eksempel på at retten har fattet vedtak om tilbakeføring, og at det har blitt en så dårlig løsning for barnet at barnevernstjenesten måtte fremme omsorgssak på nytt.

Når tilbakeføringskravet kom samarbeidet vi med sakkyndig, startet en opptrapping av samvær og ga massiv veiledning til mor. Men det gikk ikke. Barnet ble kjempeskadet av det. Han regrederte og var kjemperedd for å miste sine psykologiske foreldre. Det endte med at vi måtte gå for omsorgen på nytt igjen.

Tilbakeføringskravet ble fremmet kort tid etter siste avgjørelse i domstolene.

Barnevernstjenesten oppfattet at bestemmelsen var mer preget av det overordnede kravet om å endre praksis heller enn en individuell vurdering av barnets beste,

En annen barnevernstjeneste opplever at det i noen saker anses problematisk å forlate gjenforeningsmålsetningen. Dette fordi både barn og foreldre kan endre seg. Barn som ikke

tåler et rikt samværsomfang i ung alder, kan være bedre rustet til å takle samvær, eller til og med profittere på tilbakeføring når de blir eldre. De har flere eksempler på at når barn kommer i 12-13-årsalderen og opptatt av identitet, så blir de søkende til sitt opphav, og ønsker mer kontakt. Selv om man forstår at behovene og kapasiteten kan endre seg på sikt, så tvinges barnevernstjenesten til å oppgi gjenforeningsmålsetningen på et tidspunkt for å klare å redusere samvær.

Det kan i mange saker være utydelig hva som må på plass for at gjenforening skal skje, spesielt i eldre saker. Tradisjonelt har Fylkesnemnda (nå Barneverns- og helsenemnda) skilt mellom kortvarige og langvarige plasseringer i sitt vedtak, mens nå oppleves vedtakene å være mer nyanserte. Flere barnevernstjenester oppgir at de nå har fått erfaringer med at de gjennom Samtaleprosess i nemnda kommer fram til mer tydelige kriterier for hva foreldrene må endre.

Etter to runder med Samtaleprosess med en mamma som åpenbart ikke kunne omsorg for barnet sitt, kom mammaen ut med en liste over hva som måtte være på plass. Lista brukes nå aktivt i oppfølgingen av henne.

Gjennom denne prosessen får også gjerne foreldrene forståelse og eierskap til hva som må endres, og noen ganger fører samtaleprosess også til forenklet behandling i nemnda.

Det påpekes at det er viktig at hele barnevernstjenesten er kjent med gjenforeningsmålsetningen, ikke bare de som jobber med omsorgssakene. Slik kan man allerede fra før flyttingen bidra med å gjøre gode samværsvurderinger og tydeliggjøre hva som skal til for at foreldrene kan få tilbake omsorgen. Det påpekes også at tilnærmingen ved bruk av Omsorgspakken også kan bidra til at kriteriene for økt samvær og tilbakeføring blir tydeligere.

Når man oppnår en god samarbeidsrelasjon mellom barnevernstjenesten og foreldrene, er det også enklere å jobbe målrettet mot gjenforening. Både Samtaleprosess og Omsorgspakken² trekkes fram som et gode når det gjelder relasjonen og samarbeidsklimaet mellom barnevernstjenesten og foreldre

² Omsorgspakken er en måte å systematisere oppfølgingen etter omsorgsovertakelse på. Den er tenkt som et minimumstilbud, og en del av oppfølgingen som skal bli gitt i forbindelse med at et barn flytter inn i et fosterhjem. Omsorgspakken er delt i tre og sikrer en systematisk oppfølging av barnet, foreldrene og fosterfamilien i den første tiden etter at et barn har flyttet i fosterhjem.

3.2. Oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelse, og tilgjengelige tiltak som har som mål å bedre omsorgsevnen til foreldre

Ni barnevernstjenester svarer at de har skriftlige rutiner som sikrer at foreldre følges opp med tiltak som har som mål å bedre omsorgskompetansen. Sju svarer at de har rutiner, men at de ikke er skriftlige og to tjenester svarer at de ikke har rutiner for dette.

Kartleggingen viser at det er store variasjoner mellom barnevernstjenestene når det gjelder omfang av tilgjengelige tiltak for å styrke foreldrenes omsorgskompetanse etter omsorgsovertakelse. Mens noen barnevernstjenester har et relativt vidt repertoar av tiltak, er det mange barnevernstjenester som kun har listet opp noen få.

11 barnevernstjenester som svarer at de har tilgang på nok tiltak (internt og eksternt) som har som mål å bedre omsorgsevnen til foreldre.

De sju tjenestene som ikke har tilgang på nok tiltak oppgir disse årsakene:

- Det har ikke vært nok fokus på dette frem til nå, og derav er tiltaksvifte / metodeportefølje lite utviklet for denne målgruppen
- Manglende ressurser/kompetanse.

Når det gjelder manglende ressurser som årsak til at de ikke har tilgang på nok tiltak, er det knyttet til to forhold. For det første er det utfordrende å finne personalmessige ressurser som har egnet kompetanse, og flere hadde erfaringer med at barnevernstjenesten mister investert kompetanse i tjenesten på grunn av turnover. I små kommuner kan dette være særlig sårbart. I tillegg kan det være mangel på eksterne tiltak i nærområdet.

På spørsmål om hvilke tiltak barnevernstjenestene har tilgjengelig for å jobbe med foreldrenes omsorgskompetanse etter omsorgsovertakelse oppgis råd og veiledning samt et vidt spekter av evidensbaserte programmer (COS-P, COS-I, PyC, DUÅ, FFT, MST, TFCO, ICDP, TBO, PCIT-toddler, PCIT, Care-Index MIM og Marte Meo). Råd og veiledning / foreldreveiledning kan utføres internt av kontaktpersonen, intern miljøterapeut, eller den kan utføres ved ekstern veileder eller sakkyndig. Det er her viktig å presisere at selv om disse tiltakene kan er tilgjengelige, så trenger de ikke å være utstrakt bruk av dem for foreldre som har mistet omsorgen. I hovedsak benyttes tiltakene mest for foreldre som har barna boende hjemme.

Andre tiltak som nevnes er sinnemestring, familiesamtaler, familieterapi og Brobyggerprogrammet. Av samarbeid med eksterne nevnes Familievernkontoret, Barnehuset og Konfliktrådet. Kun sju av tjenestene oppgir samarbeid med eksterne instanser som ivaretar tjenester for voksne. (NAV, psykiatri, rusbehandling).

Åtte av barnevernstjenestene svarer at de benytter Omsorgspakken i oppfølgingsarbeidet etter omsorgsovertakelse, fem oppgir at de benytter den i noen saker, og fem svarer at de ikke har

tatt den i bruk. De som benytter Omsorgspakken delvis svarer at det nå jobbes med implementering av modellen, eller at det er behov for å jobbe bedre med implementering i tjenesten. Fire av barnevernstjenestene som ikke har tatt Omsorgspakken i bruk enda, sier at de nå er i prosess med oppstart. En tjeneste svarer at de på grunn av kapasitet ikke har mulighet til å implementere den.

Flere oppgir at oppfølgingen av foreldrene sikres ved å ta i bruk Omsorgspakken. Det skilles her på nye og gamle plasseringer, hvor Omsorgspakken er best egnet ved nye plasseringer. Noen oppgir at de har benyttet deler av Omsorgspakken også der barna har bodd utenfor hjemmet lenge.

Fire barnevernstjenester svarer at de alltid tilbyr Familieråd i oppfølgingsarbeidet etter omsorgsovertakelse. 11 svarer at de bruker Familieråd noen ganger, mens tre svarer at de aldri bruker Familieråd i oppfølgingsarbeidet. Årsaker til at Familieråd ikke benyttes er at det ikke er en del av rutinene, at det i enkeltsaker vurderes at det ikke er hensiktsmessig eller at de fleste foreldre ønsker bistand fra andre enn barnevernstjenesten etter omsorgsovertakelse.

På spørsmål om det fattes vedtak når det settes inn tiltak som har som mål å bedre foreldrenes omsorgskompetanse etter omsorgsovertakelse er det seks barnevernstjenester som svarer ja. Sju gjør det noen ganger, mens fem oppgir at de ikke har dette som praksis.

Noen oppgir at de aldri fatter nye vedtak etter vedtak om omsorgsovertakelse. De mener at vedtaket om omsorgsovertakelse fra Fylkesnemnda er tilstrekkelig. Det påpekes også at det har blitt mer vanlig at styrking av foreldrenes omsorgskompetanse ligger i begrunnelsen i nemndas vedtak, og at omsorgsvedtaket er dekkende for å sette inn tiltak. Andre oppgir at det ikke har vært praksis å fatte egne vedtak fram til nå, men at de er i prosess med å endre dette. Ny praksis er at det fattes vedtak jf. bvl § 4-16 og at det utarbeides egne tiltaksplaner for foreldre.

3.3. Samvær

Sju barnevernstjenester oppgir at de har skriftlige rutiner som sikrer at det foretas jevnlig vurderinger av samværenes hyppighet og kvalitet. Ni svarer at de har rutiner for dette, men at de ikke er skriftlige og to svarer at de ikke har rutiner.

To barnevernstjenester beskriver at de har årshjul for fosterhjemsoppfølging der evaluering av samvær er en sentral del. Flere oppgir at samvær er tema i oppfølgingsmøter med foreldre. Det er egne maler for oppfølgingsbesøk i fosterhjemmet hvor spørsmål om samvær inngår og i rapporten er det et eget punkt med barnevernstjenestens vurdering av samværet. Noen har samvær som fast tema i saksgjennomgang med kontaktperson, eller har drøftinger om samværsspørsmål i team.

En barnevernstjeneste oppgir de kun vurderer samværet dersom det har skjedd en bevegelse i saken som gjør at de må ta stilling til det, for eksempel et krav om økt samvær fra foreldrene. En annen tjeneste formidler at de kun har skriftlig rutine i samværsaker med tilsyn. Da er det som minimum en årlig evaluering hvor både tilsyn og omfang vurderes.

Av de barnevernstjenestene som oppgir at de har rutiner, men at de ikke er skriftlige, er det flere som svarer at alle samvær blir evaluert og at samværets hyppighet og kvalitet vurderes fortløpende ved gjennomgang av erfaringer fra samværs- og fosterhjemsbesøk. De aller fleste barnevernstjenestene svarer at de sikrer at de vurderingene som gjøres omkring samvær blir dokumentert. Kun to svarer at de ikke sikrer dette. Vurderingene dokumenteres i journal, referat ved saksgjennomgang eller drøftinger i team. Noen har maler med egne spørsmål om barnevernsfaglige vurderinger i fagsystemet de bruker. En barnevernstjeneste har som rutine å skrive egen beslutning ved endring av samværsomfanget. Flere oppgir at de bør ha et bedre system for dokumentasjon av vurderinger av samvær enn det de har i dag, og at de jobber med å få dette på plass.

Systematikken for vurderinger av samvær har manglet. Vi utarbeider nå en mal for vurdering av samværsomfang. Vurderingen skal inn i samværsplanen som skal godkjennes av teamleder. Målet er å få til samvær som har god kvalitet for både barn og foreldre.

Behov for tiltak for å bedre samværene kommer fram gjennom evalueringen av samværene / avdekkes i dialogen barnevernstjenesten har med barn, foreldre og fosterforeldre, og / eller observasjon av samvær. Der det er samvær med tilsyn, så beskrives også behovet i rapporten fra den som har tilsyn med samværet.

Hvordan det sikres at det ved avdekt behov settes inn tiltak for å bedre samværene oppgis i all hovedsak å være at det diskuteres i saksgjennomgang eller i teammøte, og at det følges opp med vedtak og nødvendige tiltak. En barnevernstjeneste sier at de sammen med barn, foreldre og fosterforeldre drøfter forskjellige muligheter for å bedre samværene, og at man ut fra det som kommer fram her forsøker å sette inn riktige tiltak. En barnevernstjeneste oppgir at de har et eget lite team som har spisskompetanse på tilsyn under samvær, hvor det også vurderes hva som er nødvendige tiltak.

Tiltak barnevernstjenestene benytter for å bedre samværene er i hovedsak veiledning. Veiledningen kan være både før, under og etter samværene. Tema for veiledningen er gjerne knyttet til barnets utvikling og behov, samspill og kultur. En del av veiledningen kan være å hjelpe foreldrene med å forstå hvorfor barnet responderer som det gjør, og noen ganger tar foreldre selv initiativ til tema de ønsker å bli veiledet på. Noen barnevernstjenester benytter Cos-P eller Marte Meo som metode i veiledningen.

Et annet sentralt tiltak for å bedre samværet er tilrettelegging av samværet ut fra både barnets og foreldrenes behov og ønsker. Barnevernstjenesten kan veilede foreldrene om innhold og aktivitet i samværene, bistå med å finne egnet samværssted og gi økonomisk kompensasjon til foreldrene.

En barnevernstjeneste fremhever at det ikke er alltid at de får siktet at det iverksettes tiltak for å bedre samværet dersom det ikke er krav om tilsyn. De kan jobbe for å motivere foreldre som ikke ønsker tiltak, og vurderer om det er så kritisk at man må fremme samværs sak i Fylkesnemnda (nå Barneverns- og helsenemnda). Å fremme sak er ressurskrevende, og ressursmangelen i barnevernstjenesten kan bli til hinder for at man får dette til i alle saker der kvaliteten på samværet ikke vurderes god nok.

Det å lytte til foreldre og barn, og tørre å prøve ut nye samværsformer, beskriver en annen barnevernstjeneste som viktig. Et eksempel er hvor man doblet antall samvær, ved å redusere timeantallet hver gang. Utgangspunktet var et barn som viste store reaksjoner på samvær, og hvor dette avtok når samværene kom hyppigere, men ikke varte så lenge. Et annet eksempel er at barnet fikk samvær hos mor annen hver helg med overnatting, noe som var langt over minimumssamværet fastsatt av nemnda, men som viste seg å være en svært god løsning for barnet. Det førte også til ro i saken, ved at det ikke ble fremmet flere samværs- eller tilbakeføringssaker.

Vi opplever at vi befinner at vi beveger oss i et landskap med utålmodige foreldre på den ene siden og beskyttende fosterforeldre på den andre

Barnevernstjenestene erfarer at den nye tenkningen med gjenforening har vært lettere å befeste i nyere fosterhjem, enn i fosterhjem som har hatt barnet hos seg i mange år. Fosterforeldre som har hatt barnet boende hos seg lenge kan ofte være redd for å miste barnet de ser på som sitt eget. Det er behov for at man også jobber med fosterforeldre slik at de får gå prosessen med å tenke annerledes. Det kan være utfordrende når det er utålmodige foreldre. Fosterforeldre ser reaksjonene til barnet etter samvær, uttrykker ofte bekymring for barnets utvikling. Det vil være utfordrende for dem å tenke at man kanskje kan senke barnets uro ved å ha hyppigere samvær. Relasjonen mellom fosterforeldre og biologiske foreldre beskrives som viktig å jobbe med. Her beskrives Brobyggerne å være et godt tiltak³.

3.4. Tilbakeføring

Når tilbakeføring er besluttet, oppgis det at dette forberedes ved at det legges en plan i samarbeid med både barn, foreldre og fosterforeldre. Planen innebærer en opptrapping av samvær og man jobber for å sikre at viktige relasjoner for barnet ikke brytes. Flere benytter familieråd i denne prosessen.

Det framheves at det er viktig å bruke tid, spesielt der barna har bodd borte fra biologiske foreldre lenge, og at man er i dialog med de involverte om hvordan dette kan gjøres på best

---

³ Brobyggerne er et prosjekt hvor Norsk Fosterhjemsforening samarbeider med Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon for å utvikle verktøy som skal brukes ovenfor foreldre og fosterforeldre for å skape et så godt samarbeidsklima som mulig

mulig måte. Noen har god erfaring med at man starter med delvis tilbakeføring. Det vil si at barnet har en delt omsorgsbasis en periode. Det fremheves at hver tilbakeføringsprosess må tilpasses individuelt og ut fra hva som er utfordringene og behovene. Det påpekes også at det er viktig å gi veiledning til både foreldre og fosterforeldre og at man har dialog med barnet i prosessen.

Det er også viktig at det blitt snakket om barnets behov og utfordringer, samt hva barnet har opplevd mens det har bodd i fosterhjemmet. Dette er viktig for at foreldrene skal klare å møte barnet på en hensiktsmessig måte. Det er også essensielt at det gjøres en grundig kartlegging av behov for oppfølging og tiltak i hjemmet etter tilbakeføring. Noen engasjerer sakkyndig til dette, eller man har funnet ut av dette gjennom samtaleprosess i Fylkesnemnda (nå Barneverns- og helsenemnda). Det er også eksempel på at man har iverksatt en motsatt Omsorgspakke, der foreldrene får den oppfølgingen som fosterforeldre fikk ved flytting, og vice versa.

3.5. Bevaring av familieband

På spørsmål om hvordan barnevernstjenestene jobber for å bevare familieband når målet om gjenforening er forlatt, svarer de fleste at det er via samvær tilpasset barnets behov. Det tas utgangspunkt i hva som til enhver tid vurderes å være til barnets beste og hva foreldrene evner å følge opp. Dersom biologiske foreldre ikke er tilgjengelige for kontakt/samvær kartlegges og vurderer noen barnevernstjenester øvrig familie og slekt for kontakt / opprettholdelse av kontakt.

Noen barnevernstjenester utforsker barnets øvrige familie og slekt uavhengig av om foreldrene er tilgjengelige eller ikke. Det legges opp til samvær i ferier og høytider og ved markeringer innad i familien, dersom det vurderes å være til barnets beste og barnet selv ønsker det.

Noen benytter familieråd til dette. Familieråd brukes for å finne muligheter for samvær og aktiviteter med andre i familien som ellers har en begrenset rolle, eks besteforeldre, søsken, tanter, onkler og ellers andre som er viktige for barnet. Her oppgis det også å være sentralt at man har fosterforeldre som er raus med å involvere foreldre og slekt i begivenheter som skjer i barnets liv, og man jobber for å motivere fosterhjemmene til dette.

Andre måter å bevare familieband på er å inkludere foreldre i ansvarsgruppe, å gi barnet tilpasset informasjon om foreldrene og å bruke «Min livsbok», som er et redskap som hjelper barn å vite om sin bakgrunn, oppvekst og hvorfor de er i fosterhjem. En barnevernstjeneste sier at de samarbeider med foreldre og barn om historien om hvorfor de må bo i fosterhjem. De opplever at det blir enklere å ha kontakt når man har en felles historie. Det er også eksempel på at barnevernstjenesten skriver brev til barnet sammen med foreldrene, som også fosterhjemmet får. Slik kan de ta fram brevet av og til og lese det sammen med barnet.

Dette er eksempler på hvordan noen barnevernstjenester jobber med å bevare familiebånd. Hvor utbredt de ulike tiltakene og arbeidsmåtene er kommer ikke fram av kartleggingen.

3.6. Barnets medvirkning og hensynet til barnets beste

På spørsmål om hvordan barnets medvirkning og hensynet til barnets beste ivaretas i gjenforeningsarbeidet, svarer mange barnevernstjenester at de snakker med barnet og etterspør mening, og at barna får si hva de ønsker og at dette vurderes og vektlegges ut fra alder og modenhet. Noen svarer at de får barnets mening via barnets tilsynsperson, advokat eller andre nære,

Flere uttrykker at barnets stemme og vektlegging av denne er vesentlig, og at det er fokus på hvordan barn kan høres i det som direkte berører dem, så lenge det vurderes som hensiktsmessig eller forsvarlig. Noen sier at det blir lagt avgjørende vekt på barnets stemme, men at man prøver å finne løsninger som er ok for alle parter.

I gjenforeningsarbeidet, og spesielt der det er spørsmål om tilbakeføring, oppgir flere barnevernstjenester at de øker møtepunktene med barnet. Noen beskriver å ha et tett samarbeid med barnet, både for å høre barnets mening, og for å gi informasjon. andre sier at de tar med barnet i prosessen ut fra alder og modenhet. Barnets behov og meninger blir kartlagt og vektlagt.

Når det gjelder vurdering av barnets beste så oppgir de fleste at de foretar en helhetsvurdering. I tillegg til å høre barnet, samle erfaringer fra samvær inkludert barnets reaksjoner på samvær og innhenting av komparentopplysninger.

Noen barnevernstjenester uttrykker at de har opplevd en stor utfordring i at barnets beste i de enkelte og konkrete tilfeller har blitt, og fortsatt til dels blir, vurdert ulikt av rettsapparatet og barnevernstjenesten. Spesielt i tiden rett etter avgjørelsen i Høyesterett, opplevde barnevernstjenesten at bestemmelsen var mer preget av det overordnede kravet om å endre praksis heller enn en individuell vurdering av barnets beste. Det oppleves at retten har «roet seg litt» med tanke på dette nå, og at barnets beste-vurderingene er mer fremtredende i konklusjonene. Men samtidig oppleves det at det er behov for at barnevernstjenesten står på mer og er tøffere i argumentasjonen i flere saker.

3.7. Hovedutfordringer i gjenforeningsarbeidet

Når det gjelder hva som oppleves som hovedutfordringer med å ivareta plikten til å følge opp foreldre og legge til rette for gjenforening, så handler det i hovedsak om tre områder; forhold ved foreldrene, relasjonen mellom barnevernstjenesten og foreldrene og mangel på ressurser.

Når det gjelder forhold ved foreldrene, så kan det være en utfordring at foreldrenes problemer ikke avtar. Eksempler på dette er psykisk helse med alvorlige psykiske lidelser og personlighetsproblematikk, samt vedvarende rusmiddelmisbruk. Det pekes på at noen foreldre blir svært vanskelig å opprettholde kontakten med etter omsorgsovertakelsen, og at noen heller ser ut til å forsvinne dypere inn i utfordringene sine. Barnevernstjenesten får dermed ikke fulgt opp eller tilbudt tiltak som skaper nødvendig endring. Ofte er mye også prøvd før omsorgsovertakelsen hvor man ikke har fått til positiv endring.

Mange foreldre kan føle seg krenket av barnevernstjenesten etter prosessen med omsorgsovertakelse, og vurderingen av hva som er barnets beste kan være svært ulikt. Foreldre kan se på barnevernstjenesten som en fiende, og unndra seg kontakt. Det er en utfordring å oppnå tillit til foreldre, slik at fokus blir på endring og ikke historikk. En tjeneste peker på at barnevernets rolle som både makt- og hjelpeinstans blir særlig utfordrende her. De erfarer at de fleste foreldre ikke ønsker bistand fra barnevernstjenesten etter omsorgsovertakelse, men heller fra andre kommunale instanser, fastlege og spesialisthelsetjenester. Det å jobbe for å etablere ny tillit er essensielt i denne fasen, men samtidig vanskelig å få til.

Noen foreldre finner støtte blant grupper med motstand til barnevernet. De ønsker ikke tiltak fra barnevernstjenesten eller at barnevernstjenesten har innsyn i deres situasjon. Det blir dermed vanskelig å følge opp. Dette kan bli til hinder for at foreldrene får «riktig» hjelp fra andre tjenester. Det er ikke alltid foreldre forstår eller erkjenner hva som er deres hovedutfordringer relatert til sin omsorgsutøvelse, og de kan da kan presentere for voksentjenestene at de egentlig ikke trenger hjelp med forhold som har betydning for omsorgsutøvelsen å gjøre. Slik kan de ha kontakt med voksentjenester, men ikke motta riktig hjelp og dermed ikke oppnå effekt.

Mangel på ressurser i barnevernstjenesten beskrives som en hovedutfordring i kommunens ansvar for gjenforeningsarbeidet. Dette er ressurser i form av tid og tilgang på ansatte til å gjøre jobben. Noen beskriver at det høye arbeidspresset de opplever hos flere har ført til langvarig sykefravær, og at man dermed mister kontinuiteten og relasjonsverdien i sakene. Kartleggingen viser at det er ulikt hvordan arbeid i omsorgssakene blir prioritert i kommunene. Det er en betydelig forskjell på hvor mange saker hver kontaktperson har og om saksbehandlere opplever at det er gjennomslag i ledelsen for tiltak som de vurderer er nødvendige i oppfølgingsarbeidet.

Det er også en betydelig utfordring at man ikke finner fosterhjem i geografisk nærhet til foreldrene. Det fremheves at gjenforeningsmålsetningen også gjør at det er behov for en annen type fosterhjem. Fra å finne fosterforeldre som skal ha barnet hos seg hele oppveksten, skal det nå tenkes mere midlertidighet og man må samarbeide med foreldre. Dette må prege arbeidet med rekruttering- og godkjenning av fosterhjem i større grad fremover, dersom man skal lykkes bedre i arbeidet. .

3.8. Suksessfaktorer i gjenforeningsarbeidet

En klar suksessfaktor er når kommunen og barnevernstjenesten har en høy prioritering av barna som barnevernstjenesten har omsorg for. Ved en slik prioritering begrenses antall saker per kontaktperson, og det utvises raushet med tanke på tiltak i oppfølgingsarbeidet. For eksempel så er terskelen lav for frikjøp for fosterforeldre når dette arbeidet prioriteres. Her har man også rom for å være kreativ i oppgaveløsningen slik at det er de individuelle behovene som styrer tiltakene. Å ha en slik autonomi i arbeidet beskrives som verdifullt. Dette motiverer ansatte til å fortsette å jobbe med dette, noe som igjen muliggjør at man får etablere mer solide relasjoner til barna og familiene, og man oppnår kontinuitet i sakene.

En annen suksessfaktor er holdningen om at det er til det beste for barna at foreldrene mestrer livet sitt på best mulig måte, uavhengig om det tenkes at gjenforening vil være mulig. Man prioriterer å jobbe gjennom prosessen med foreldrenes eventuelle motstand. Man gjør dette ved å lytte og tilpasse, samtidig som man har fokus på barnas behov. Omsorgspakken og Samtaleprosess fremstår å være til god hjelp her. Det framheves at det er viktig å tydeliggjøre for foreldre hva som må på plass for at de kan få tilbake omsorgen for barna, eller øke samværsomfanget. Man må bli god på individuelle vurderinger og tørre å prøve ut nye samværsformer. Nøkkelen er å tenke utradisjonelt.

Det er også noen som har gjort vurderinger av at noen foreldre kan være gode omsorgspersoner på deltid, og at de har fått flere erfaringer med å prøve ut en 2-base-ordning, hvor barnet bor delt mellom fosterhjemmet og biologiske foreldre. En 2-base-ordning kan minne litt om en løsning for barn som har skilte foreldre. Det forutsetter at man har et godt samarbeid mellom foreldrene og fosterforeldrene, og at det er geografisk nærhet mellom hjemmene. Det krever at fosterforeldre er positivt innstilt til samarbeid med barnets foreldre og som er innforstått med gjenforeningsmålsetningen. Gjennom kartleggingen er det orientert om at det er eksempler på at fosterforeldre har sagt opp oppdraget som følge av at det har blitt besluttet en slik løsning. En slik 2-baseløsning aktualiserer også andre problemstillinger; både juridisk og økonomisk.

For å lykkes i gjenforeningsarbeidet er det viktig å finne fosterhjem som vil være rause og samarbeidende overfor barnets biologiske foreldre. Man må etterstrebe at fosterforeldre og foreldre snakker sammen, uten at barnevernstjenesten er mellommann. Man må finne fosterforeldre som åpner opp for foreldrene slik at foreldre får tillit til at fosterforeldrene gjør en god jobb i omsorgsrollen ovenfor barna.

Til sist oppgis det å være en suksessfaktor å samarbeide innad i læringsnettverkene. Slik som en barnevernstjeneste sa det:

Vi har kontakt med fosterhjemsressursen og de andre barnevernstjenestene i læringsnettverket. Vi samarbeider om veiledning og vi har ulike grupper (Cos-P, TBO-F, Trygg base) på tvers av tjenestene, vi har veiledning fra felles fosterhjemsressurs. Vi samarbeider

om Omsorgspakken slik at vi gir noen lunde lik oppfølging i starten av en plassering. Det trygger kontaktpersonene. Vi har felles samlinger hvor vi deler erfaringer. Det kan se tidkrevende ut i første omgang, men vi sparer oss mye tid utover. Vi har hatt mange utilsiktede flyttinger, vi håper at Omsorgspakken vil forebygge dette. Vi opplever at vi blir sterkere.

4. Statsforvalterens vurdering av tjenestenes arbeid med gjenforeningsmålsetningen

Statsforvalteren har først og fremst merket seg at det skjer mye godt og spennende arbeid i barneverntjenestene i Trøndelag på dette viktige området. Arbeidet som er nedlagt av Fosterhjemsnettverket i samarbeid med Bufetat og ledere, samt ansatte i barneverntjenestene er betydelig.

Gjennomførte kartlegging har på nytt vist oss nye sårbare områder og suksessfaktorer innenfor gjenforeningsarbeidet. Hovedutfordringene med å ivareta plikten til å følge opp foreldre og legge til rette for gjenforening er synliggjort gjennom kartleggingsarbeidet og vil være et viktig utgangspunkt for Statsforvalterens utviklingsarbeid i 2023.

Hvordan oppfølgings- og gjenforeningsarbeidet dokumenteres og gjennomføres er imidlertid fortsatt variabelt i fylket. Kun en andel har skriftlige rutiner. Internkontroll krever ikke nødvendigvis at virksomhetens rutiner skriftliggjøres. Samtidig, når vi er kjent med betydelig turn over og høyt sykefravær i flere barneverntjenester, vurderer vi at det kan bidra til økt risiko for svikt om barneverntjenestens rutiner ikke skriftliggjøres. I tillegg viser kartleggingen at flere har manglende kunnskap om lovkravene som inngår i oppfølgingsarbeidet. Manglende skriftlige rutiner vil sette ytterligere krav til god styring og ledelse av barnevernleder og evt. teamledere/fagledere.

Statsforvalteren vurderer at Omsorgspakken og en videreutvikling av denne fremstår som et godt verktøy for å systematisere det oppfølgende barnevernsfaglige arbeidet etter omsorgsovertakelse. Det er særlig interessant å se om en «omvendt» Omsorgspakke kan bidra til bedre og tryggere tilbakeføringer – både for barnet, foreldre, fosterforeldre og kontaktpersoner i barnevernet.

God styring og ledelse (internkontroll), stabilitet i bemanning, rammer og utvalg av tiltak, samt tilgang til riktig kompetanse fremstår å være relevante suksessfaktorer og et viktig grunnlag for å lykkes med et forsvarlig og godt gjenforeningsarbeid. Videre fremstår det som nødvendig å se på muligheten for å utvikle økt samarbeid og samordning på tvers, særlig når det kommer til tjenester for voksne (foreldre). Lovendringene i velferdslovgivningen som trådte i kraft 1. august 2022 har tydeliggjort kommunens plikter til dette.

5. Statsforvalterens iverksatte tiltak for å bidra til at kommunene jobber strukturert med gjenforeningsarbeidet

- ✓ Webinar 11. mars 2022. Presentasjon av rapporten fra fjorårets kartlegging, jus og Familievernkontoret sitt oppdrag.
- ✓ Opplæringsfilmer/forelesninger om ny barnevernslov ble publisert og gjort tilgjengelig for barneverntjenestene desember 2022.
- ✓ Arbeidsgruppe for å se på felles kompetanseheving i oppfølgingsarbeidet etter omsorgsovertakelse i Trøndelag
- ✓ Styrking av arbeidet med Omsorgspakken; implementering, evaluering og utvikling
- ✓ Vi har tatt initiativ til et samarbeid med Bufetat og Fosterhjemsnettverket i Trøndelag omkring en webinar-rekke som skal gjennomføres for barnevernstjenestene i 2023. Tema er rekruttering, gjenforeningsmålsetningen, oppfølgingsarbeid, samvær og tilbakeføring. Her vil både bruk av Familieråd og Omsorgspakken være sentralt. Vi har også involvert Statsforvalteren i Møre- og Romsdal i dette.
- ✓ Vi planlegger å innlede et internt samarbeid med seksjon NAV sosial – Vi ønsker å se på hvilken rolle NAV sosial kan ha i oppfølging av foreldre som har mistet omsorgen for barn.